

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatorovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za pol leta . . . 5 " -- "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Medijatorovi hiši števil 15.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Govor slovenskega poslanca gospoda Kluna

v državnem zboru za slovenske srednje šole.

(Konec.)

Pravim Nemcem pa, akoravno jih je pri nas tako malo, da še le na 23 Slovencev pride eden, se ni ničesar bati. Slovenec že po svojih večletnih skušnjah vé, kako britko je biti brez vseh pravic po naravi in državnih postavah mu pristoječih, on ve, da kar gre enemu po pravici, je spodobno tudi drugemu, zato že po svoji naravi ne hrepeni po gospodstvu nad drugimi, imeti hoče svobodo, kakoršno ljubi in si želi, prav s srca jo privoščiti tudi drugim po načelu: „Kar nečeš, da se tebi zgodi, tudi drugemu ne stori“. Zato je deželni zbor kranjski v svoji narodni večini, ktero so kot „non plus ultra“ nestrpljivosti in fanatizma razkričali po svetu, pri vseh postavah, ki so zahtevale kako izjemo za nemško prebivalstvo, to izjemo tudi vselej naredil; — gotovo posnemanja vreden izgled deželnima zboroma v Gradcu in Celovcu, kjer imajo večino Vaši pristasi, gospóda levice, ki pa na Slovence niso tega ozira jemali, akoravno tukaj ne pride na 23 Nemcev eden Slovenec, ampak le na 3. Nemški Kočevarji to tudi prav dobro spoznajo in žive v najlepši prijaznosti s svojimi slovenskimi sosedi, zato tudi vse s Kranjskega po svetu zagnano vpitje o zatiranju Nemcev ne prihaja nikdar od pravih Nemcev samih, marveč zmiraj le od ljudi, kateri imajo kaj dobička od tega, da ščujejo narod zoper narod, da potlej tem lažje v motni vodi ribe lové. (Dobro!)

In res, če bi bili kedaj le poskusili, nemške Kočevce zatirati, bi o tem poštenem in pridnem narodu zavoljo njegovega pičlega števila pač ne bilo nobenega sledu več.

Ni ne toraj res to, da bi mi hoteli nemščino spodrivati in odpraviti z naših šol. Mi vemo ceniti vrednost nemščine in njeno važnost za omiko in občevarje med raznimi narodi avstrijskimi, zato hočemo, da se je na naših srednjih šolah uči toliko, da se je naša šolska mladež popolnoma nauči. Saj ste zadnjič slišali, kako se je že prej imenovani šolski nadzornik Šolar izrazil o nji, in težko bo najti kóga, ki bi ga hotel na laž postaviti.

Če se na oni (levi) strani sklicujete na veliko prošnjo, ki so došle zoper vpeljavo slovenskega jezika na naših srednjih šolah, moram nasproti temu sklicevati se na veliko večje število peticij slovenskih občin, ki zahtevajo ravno nasprotno, namreč vpeljavo slovenščine v šole. Gospodje levce so tako navzeti svojih misel, da trdijo, da je slovenskega jezika — kakor n. pr. se je ravno v mestnem zboru ljubljanskem javno izreklo — po šolah že zdaj veliko preveč, in ga hočejo še bolj v kot potisniti, kakor je že; a jaz moram tu javno povedati resnico, da naši ljudje ne mislijo in ne ravnaajo tako z nemščino, marveč da hočejo imeti „poduk v nemškem jeziku zapovedan in tako vravnan — kakor stoji v peticiji slovenskih meščanov ljubljanskih — da je vsakemu učencu in vsaki učenki dana prilika, pred dokončanjem omenjenih šol prisvojiti si nemški jezik v besedi in pisavi popolnoma in seznaniti se z nemško literaturo.“

Če bi mladina naša po srednjih šolah ne

bila že tako preobložena z učnimi predmeti, bi za srednje šole po Kranjskem mi še celó želeli, da bi se jej dala prilika ravno tako naučiti se laškega jezika, kateri zavoljo živahnega prometa in občevarja z Lahi za naše ljudstvo skoro ni ničmanj važen od nemškega.

Res prav odveč je, da se gospóda leve strani tako zelo navdušujejo za nemški jezik po naših srednjih šolah in s tako silo pogajajo za to, da bi se ne spodrinil, česar celó nihče ne namerava. Prav taki se mi zdé, kakor tisti vitez, ki je oblekel se z oklepom, djal na glavo čelado, oborožil se z mečem in sulico, jako pogumno zajahal konja in jel mahati po zraku, boreč se — z vetrom.

Nemštvo nikakor ni v nevarnosti. Bilo je močno in cvetelo, ko v Avstriji še ni bilo nobene „ustavoverne“ stranke in bo — čeravno poslanca celjskega mesta skrbi, da bi nazadnje vendar ne bilo nazaj vrženo kakor nekdanji Vendi — nemštvu na čast bodi rečeno to — zavoljo svoje kulturne važnosti stalo ravno tako močno, ko o „ustavovercih“ že davno ne bo več duha ne sluha.

Ako pa mi nemškemu jeziku privolimo pristojno mu pravično mesto na svojih srednjih šolah, vendar ne moremo dopustiti, da bo naš slovenski materni jezik v zadnjem kotu čepel, marveč moramo zahtevati, da se ga temeljito nauči vsak, ki bo imel v tej ali oni službi opraviti z našim ljudstvom.

Z onim, kar je prejšnji naučni minister českim poslancem v proračunskem odseku rekel in kar sta tudi moja predgovornika z leve strani posebno povdarjala, namreč, da se mora nemščina v prid kulturi in državi skrbno go-

Petelinov Janez.

Povestica iz ne še preteklih časov.

VII. Volitev, pred njo in po nji.

(Dalje.)

Gospod župnik, prebravši pismo šolskega mogočnjaka, maje z glavo in praša:

„Kaj mislite storiti na to, gospod učitelj?“

„Iti bom moral, ne bo drugače“ — odgovori ta klaverno.

„Kaj še!“ — se oglasi oče Petelin — „nikakor ne, zdaj nalašč ne. Da bi ravno vsaka suknja nam ukazovala! Veste kaj! Mi bomo kupili ono hišico blizu cerkve, Jaka mi jo je že večkrat ponujal, jo nekoliko popravimo, naredimo v nji štacuno, ker tako še nobene ni v vasi, vi bote organist in imeli tudi mežnarijo, in tako bote bolje shajali, kakor oni, ki bo prišel za vami za učitelja. Denar vam bom jaz brž preskrbel, ker dote še niste dobili. Obesite to učiteljstvo na klin, bote vsaj sami svoji.“

Gospod župnik pritrdi Petelinovemu nasvetu in tako se tudi učitelj udá; saj se mu nove šolske postave že skonca niso nič kaj prilagale, ker v šoli ni mogel doseči toliko,

kakor prej, ko je bilo učiti manj reči, a kmetu bolj potrebnih. Nežika je bila tudi zadovoljna in tako je že drugi dan romalo nadzorništva pismo nazaj v mesto s pridjano odpovedjo tako-le pisano:

„Ker se ne maram dati preganjati zavolj svojega političnega prepričanja in ravnanja po njem, prosim, da me izbrisete iz vrste učiteljev. Naj bo vaš sluga kdo drugi.“

Oče Petelin je prav uganil. Ko je mogočni nadzornik dobil to pismo, se je res vgriznil, a ne v jezik, ampak v žnablje, ker je videl, da je s svojo palico mahnil po vodi, ali bolje rečeno, po mlaki. Ta dogodba je namreč prišla v časnike in omadeževan je bil mogočni nadzornik, nikakor pa ne učitelj Brežke vasi, ki je raje popustil službo, kakor pa bi se bil dal onemu v vajeti.

Kaj je k vsemu temu rekla večina Brežke vasi, ko se je novica ta raznesla, si skoro vsak lahko misli. Miha in njegovi tovarši, katerih pa še ni bilo veliko, so se pri Jurji v pest smejali, drugi pa se jezili in fantje so sklenili, da bodo Janeza, če se še kedaj prikaže v vas, že tako naklestili, da ne bo mogel več tožiti jih, kakor one s Kalške vasi. Enako

so obljubili Mihi, Jurju in Rokcu, če se bodo podstopili pred sodnijo zoper gospoda župnika po krivem pričati.

Pustimo zdaj nekoliko Brežko vas tako napeto, kakor puška, ki se ima vsak hip sprožiti, in pogledimo za Janezom.

Znano je že, da vseh svojih dosedanjih uspehov ni bil nič kaj vesel. Vzroka temu sta bila dva. Zapazil je namreč, da dr. Zvitoviča naklonjenost se vidno hladi in da vzlasti „gospa doktorica“, ki je prej imela veliko besed zánj, ga zdaj čedalje bolj prezira, ker ni postala „poslanka“. Preveč hudó mu to ni delo, kajti svest si je bil, da ga dr. Zvitovič ne bo kar kratke poti zapodil, ker je vedel o njem preveč, in če bi vse to razglasil pred svetom, v kak svit bi prišel do zdaj tako spoštovani doktor!

Veliko sitneja mu je bila druga muha, gospá Kleparjeva. Sprijaznil se je bil pač z vso rodovino, tudi z Robertom, in zahajal tje, čeravno ne tako pogosto kakor prej; ali vendar prejšnja ljubezen do Milke se je bila izkadila kolikor toliko in njeno ljubkovanje je le še trpel, nikakor pa mu ni bilo prijetno kakor prej.

jiti in obdržati tisto mesto, ktero je do zdaj imela, — se mi ne moremo skladati. Tako pravico bi imela le, če bi bilo izobraziti se mogoče edino le z nemškim jezikom. Če bi pa to bilo, bi pa stari Grki in Rimljani ne bili imeli nobene kulture, in tudi pri Francozih, Lahih, Angležih in drugih bi je zastoj iskali. In vendar vemo, da k mojstrom Grkom in Rimljanom še zdaj svojo mladino v šolo pošiljamo in da kultura pri Francozih, Angležih, Lahih in drugih nemški kulturi ni nič zadej.

Tudi to je pretirano, da bi taka skrb za nemštvo bila tudi skrb za prid države. Za blagor države se najbolje skrbi, če se gospodarstvo ali uprava države ravna po sestavi njenih narodov. Kdor bi dandanes še trdil, da „Avstrija“ pomeni toliko ko „nemštvo“, pač ne ve ali ne mara vedeti da je Avstrija sestavljena z mnogojezičnih narodov. Država po tem, če se daje narodom pravica in možnost izobraziti se v svojem maternem jeziku, in če tako postanejo zadovoljni, — gotovo ne trpi škode, ampak njena moč se le vtrjuje. Kajti ne veliki in z železnimi verigami trdo sklenjeni, marveč zadovoljni narodi so najmočnejši stebri cesarstva, narodi pa, ki jih le s silo skup zvežejo in z močjo skup drže, se tega pritiska kmalu naveličajo in če se jim pokaže kaka priložnost, se le prelahko vdajo skušnjavi, otresejo nestrpljivi jarem in si iščejo lepšega in mirnejega življenja. (Klici na levi: čujte! čujte!) Tu omenjam le zgodovinske dogodbe, ne cikam pa nikamer.

Prav tako pripoznano je to, da je narod tem trdnější steber državi, čim bolj razbistren in izobražen je. Ker se pa narodi po pedagogičnih načelih morejo izobraziti le na temelji svojega lastnega jezika, bi bilo prav res na korist državi, če bi se — namesto dati si izvijati koncesijo za koncesijo in medsebojno mržnjo gojiti — prijazno in ljubeznjivo spustili do narodov in jim dali radovoljno to, kar zahtevati imajo pravico. (Dobro!) Namesto zadrževati razvoj maternega jezika, bi ga morali vsemu na korist gojiti, vpeljati ga v prostore javnega življenja in dati mu ne le v šoli in cerkvi, ampak tudi uradu, pri sodnji itd. vso prostost.

Teoretično in formalno, gospoda, ste po določbah temeljnih državnih postav tudi pripoznali to, da se bodo naše šege, jezik in na-

vade spoštovale. Ali dozdej so bile to le prazne obljube, ki se na papirji pač res lepo svetijo, ki so pa — če mi je dovoljena primera — take, kakor jedilni list, na katerem stoji zapisane najlepše, najslastnejše jedi. Kaj pa pomaga lačnemu, če mu tak list daste, če mu pa ne prinesete na mizo tudi hlastno zaželenih jedi? Ali bo njegova lakota že s tem pregnana? Ali ne bo še bolj lačen, ko mu bodo kadile se v nos razne dobre jedi, ob katerih se drugi poželjivo gosté? Kaj pomaga toraj, če ste sprejeli v državne temeljne postavke lepe stavke o enakopravnosti narodov, če jim pa te v resnici nečete dati in morajo naši narodi še zmiraj čakati tistega časa, ko se bodo te lepe obljube vendar enkrat spolnile?

O premembi najvišjega vodstva naučnega ministerstva se nam je obetalo, da se bo pri vredbi šol gledalo na prave in dejanske potrebe naroda. To je pač le pičlo majhen žarek, ki nam iz obetanja gospoda naučnega ministra zasveti, toda kdor je bil vedno le v temnem, se razveseli tudi le enega žarka svetlobe, ki mu šine v temnico, in kdor je moral zmiraj pomankanje trpeti in stradati, je zadovoljen tudi z najmanjšim darom, ki se mu podá.

Po priporočani resoluciji se ima dosedanja krivica in zamuda v smislu enakopravnosti slovenskega jezika vsaj enkrat popraviti. Le ta cilj ima resolucija po proračunskem odseku predložena. V nji ne prosimo nobene prednosti ali kaj drugega posebnega, marveč zahtevamo le, da se že veljavne postavke, ktere ste vi, gospóda, skovali, dejansko izvršujejo in da zadobi tudi naš jezik na srednjih šolah naših tisto veljavo, ki mu gre kot pravemu maternemu jeziku in kakoršno ima po nemških deželah nemški jezik. Če prav je nekaj čisto naravnega, samo ob sebi umljivega in spodobnega, se nam je do zdaj trdovratno odreklo — po mojih mislih pač bolj zavoljo pomanjkljivega poznanja naših razmer in zavoljo čisto neopravičenih predsodkov. Vendar sem jaz trdnega prepričanja, da bota ta bruna, ki sta vas dozdej ločila in branila medsebojnemu sporazumu, vsaj enkrat padla na tla, in da bodo vsaj pošteno in pravično misleči gospodje one strani začeli biti nam pravični in se ne bodo več upirali razvoju našega jezika. Med vsemi grehi je eden največjih in najgrših ta, če se bogato obdarjenemu narodu brani omikati in duševno razviti se. Jaz bi takega greha

ne storil nikdar nikdar nikoli in proti nobenemu narodu, zato se nadjam za gotovo, da ga tudi Vi ne bote storili, marveč sprejeli priporočeno Vam resolucijo. (Velika pohvala na desni.)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 30. aprila.

V državnem zboru je zdaj na vrsti razgovor o vojaški taksi. Ta vojaška taksa je davek, ki ga bodo morali tisti plačevati, ki bodo pri novačenju za vojaščino nesposobni spoznani, in sicer bodo plačevali toliko časa, kolikor časa bi morali služiti, če bi bili potrjeni, tedaj 12 let. Vlada potrebuje denarja, da se enkrat izogne deficita, da ne bode treba vsako leto novih dolgov delati; zato je morala misliti vlada na to, kje in kako bi svoje dohodke povišala. Da bi kmetom in hišnim posestnikom še viši davek naložili, to vendar ne gre, ker so tako že preobloženi, tedaj je bilo treba zadačiti take ljudi, ki do zdaj niso nič plačevali, pa bi lahko nekaj plačali, to so mladi ljudje med 20 in 30 letom, ki so navadno v teh letih pri najboljših močeh, in dostikrat mnogo zaslužijo, ter se onim smejejo, ki morajo pri vojaki komis jesti. Liberalni listi, ki vsako priložnost porabijo, kjer morejo sedanji vladi kaj nagajati, zagnali so strašen krik in imenujejo ta davek „krüppelsteuer“. Ta pa ni res, da bi bila ta taksa „krüppelsteuer“, ker postava izrekoma določuje, da bodo ta davek plačevali le tisti, ki so sposobni za delo, ne pa hromi in slepi in take vrste „krüppeln“. Mnogo jih pri novačenju zavržejo, ki imajo le kako majhno napako, ktera jih pri delu prav nič ne ovira; ljudje se dostikrat čudijo, „kako da tak hrust ni bil potrjen!“ Kar je potrjenih, morajo k vojakom, morajo dostikrat lepe službe popustiti, marsikteremu pokvari vojaščina celo bodočnost. Oai pa, ki so za „untauglich“ spoznani, ostanejo pri delu in zaslužku, si zagotové svojo eksistenco, dostikrat prevzamejo službe tistim, ki so bili potrjeni, doma vriskajo in popivajo, in nikdo ne bo trdil, da je krivično, ako za vse te dobrote majhen davek plačujejo.

Postava je bila v principu sprejeta, in začela se je o njej podrobna debata.

Najraje bi bil popolnoma odtrgal se, zato je sklenil izgovarjati se s preobilnim poslom, če bi preredit hodil v hišo, in ta sklep je začel izvrševati tako, da ga slednjič že ves teden ni bilo v hišo. Milka je postajala čedalje bolj zamišljena in večkrat solzila se zavoljo sester, ki ste jo zbadali z raznimi britkimi besedami, češ, kako ste veseli, da se nobena njih ni prišla tega „škripača“.

Ko Janez nekega večera poslovi se od gospodičin, ga pokliče mati v kuhinjo, kjer je bila sama, ter ga obraza silno temnega ogovori:

„Gospod Petelin, jaz sem mati, zato vas prašam prav odločno: Kdaj bo pa kaj z vami in Milko? Zdej že vse mesto govori, jaz nočem, da bi kaj padlo na našo hišo, ker smo poštene, kakor malo ktera rodovina v mestu.“

„I, bo že“ — se izgovarja Janez — „saj veste, da sem zdej pričel tožbo zoper očeta. Kedar jo dobim, bo pa ženitev.“

„To ni nič“ — pa reče gospá Kleparjeva — „kdaj bo te pravde konec! Saj imate dobro službo pri doktorji, on vas ima rad, zakaj bi že zdej ne bilo ženitovanje? Kedar

pravdo dobite, bo to tem bolje. Mislite, da jaz lahko prenašam, če je Milka vedno zamišljena in nas ljudje postrani gledajo? Če se vi nečete odločiti, se bom pa jaz, to vam povem, in vi tega ne bote vesel.“

„Nič se ne hudujte, gospa“ — reče Janez na to — „v tednu dni bomo že vse popolnoma dogovorili. Saj jaz Milke ne pustim!“

„Da bo le, pa prav gotovo“ — sklene gospa Kleparjeva.

Janez gre, potoma pa se zakolne:

„Zdej pa nalašč ne! Naj počne stara kavka kar hoče. Saj me ne more siliti. Milka je prav prijetno dekle, le škoda, da ima tako mater.“

In Janez je bil mož beseda. Ves teden ga ni bilo h Kleparjevem, svojemu doktorju pa, ki ga je prašal, kako se je tam s kljuke snel, je rekel:

„Jaz mislim, da mi nič ne morejo. Zapeljali so oni mene tje, ne pa jaz njih. Obljubil tudi nisem ničesar, posebno ne zakona, zato mislim, da me ne morejo k ničemur siliti.“

„No, že sami veste, kako je“ — odgovori dr. Zvitovič — „samo to skrbite, kakor sem

vam že rekel, da mene ne pridejo ljudje nadlegovat zavoljo vas. Saj veste, da jaz držim v prvi vrsti na poštenost svoje pisarne. Če bi zavoljo vas v tej reči bile kake sitnosti, bi vas raje prosil, da si poiščete kako drugo službo. Jaz vas bom gotovo dobro priporočil.“

To je bil škaf mrzle vode na Janeza. Skoro je hotel vzkipeti, ali učil se je bil tudi že potuhnuti se, zato je rajši še prašal:

„Kako pa je s pravdo mojo zoper očeta?“

„Berite ugovor njegovega advokata na svoji mizi, kterega sem vam tje položil. Jaz ne verjamem, da bi se dalo kaj opraviti, ker je oče dokazal, da ste vi od njega dobili več, kot vsi drugi vaši zdej dobé, ko ste študirali. Pač se dá še ugovarjati temu, morda se pravda celó dobi, ali za to je treba denarja in vi, saj veste, niste kos plačati stroškov, če propadeva s pravdo! To si premislite in po tem se ravnajte, kajti če bo prva razsodba sodnije zoper naju, bom jaz odstopil in morda prevzame pravdo kateri drugi mojih vrstnikov, saj jih več poznate.“ (Dalje prih.)

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 29. aprila. Državni zbor je po mnogih burnih obravnavah v torek dovršil proračun za naučno ministerstvo, ter pričel razpravo o vojaški taksi. Ta postava ni nič drugega, kakor izvršitev vojaške postave, narejene od liberalcev, ki so v prejšnjem liberalnem zboru vladi v posebni resoluciji priporočili, da naj to postavo osnuje in državnemu zboru izroči. Liberalci so toraj naredili to oporo in sedanji zbor jo ima le izvršiti. Človek bi toraj mislil, da bodo levičarji z veseljem pozdravili postavo, ki ustreza njihovim željam in ki jo je vlada izročila zboru vsled gori omenjene resolucije. Ali ti ljudje povsod gledajo le na svoje politične namene ter so iz nekdanjih zagovornikov naenkrat postali hudi nasprotniki vojaške takse. Ne more se tajiti, da vojaška taksa naklada nova bremena tistim, ki vsled slabosti, bolehnosti itd. niso zmožni za vojaštvo. Na drugi strani pa tudi pravica nekako zahteva, da tisti, ki sam ni vojak, unim pride na pomoč, ki se morajo zaradi države in občnega varstva postaviti v nevarnost in morebiti celo družino svojo zapustiti neprekrbljeno. Ako so bili potem tako nesrečni, da so pohabljeni ali poškodovani iz vojske prišli domu ter si niso mogli več sami kruha služiti, morale so zanje skrbeti občine, ker jim je vojaštvo na pot dalo le nekoliko raztrganih cap. Zdaj bodo občine te skrbi rešene; vojaštvo bo samo skrbelo za onemogle in ranjene vojake, kakor tudi za njihove družine, ako bodo morali iti gospodarji v boj ali vojsko. V ta namen se bodo porabili denarji, ki jih bodo plačevali tisti, ki so vojaštvo oproščeni, in v tem oziru postava ni ravno napačna.

Da manj premožnih ne bo preveč hudo trla, se bode sprejelo več polajšavnih prememb, med drugimi ta, da so tega davka prosti vsi tisti, ki si ne morejo zaslužiti nobenega ali vsaj ne zadostnega živeža. Dalje se bodo te takse oprostili vsi, ki jih bode zadela kaka huda nesreča, kakor povodenj, toča, sploh slaba letina itd. Tudi to se bo spremenilo, da bodo ta davek pobirali davkarji, ne pa župani, kakor se je prej nameravalo. Postavo bode danes državni zbor nadaljeval pretresati, dovršil pa je boje še ne bode, ker ji levičarji v mnogem oziru hudo ugovarjajo. Najbrže bode končana še le jutri, potem pa se bode nadaljevalo obravnavanje proračuna in sicer za kupčijsko ministerstvo, ker je denarni minister Kriegs-au bolan in svojega proračuna ne more zagovarjati.

O našem deželnem predsedniku g. Winklerju je poročal ljubljanski žurnalista v telegramih nekaterih tukajšnjih listov, da je v nedeljo došel v Ljubljano. To ni res; g. predsednik biva še na Dunaji in se bode podal v Ljubljano, ko bode dovršena razprava o vojaški taksi. Telegram dalje tudi omenja „Tagblatt“, ki g. predsedniku razodeva nezaupnico nemškutarske stranke. To je nov dokaz, kako si ti ljudje ravnopravnost mislijo. Oni še vedno zahtevajo prednost; Slovenec naj pošteno plačuje pa pohlevno molči, nemčur naj se pa širokousti in gospoduje. Tako naš g. predsednik o ravnopravnosti pač ne sodi, on hoče biti vsem pravičen, in nemcem gotovo ne bode dal vzroka se pritoževati. Prav enaki, kakor pri nas, so tudi nemčurji na Češkem. Ministerstvo je zaukazalo ravnopravnost češkega jezika pri vradih, in judovski listi so zagnali strašanski hrup, češ, da se bode zdaj zatiral nemški jezik, da se bodo preganjali nemški uradniki itd. To se pač ne bode zgodilo, nemški urad-

niki bodo le primorani naučiti se češkega jezika, ako bodo hoteli službovati v čeških okrajih, kakor morajo češki uradniki znati nemški jezik. Liberalci so dozdej se ve da zahtevali, da naj bi se zavoljo peščice nemških uradnikov celi narod učil nemškega jezika, ker so to vendar le sprevideli, da uradnik mora biti zmožen z ljudstvom občevati. Omenjeno okrožnico glede češkega jezika je podpisal tudi Stremajer. Nemški listi se zavoljo tega silno nad njim hudujejo in pravijo, da je to nov dokaz, da hoče Stremajer še ostati minister. Pa to ni lahko verjetno, ker nobena stranka zanj ne mara. Levičarji pa so zopet pokazali, da Stremajerja ne poznajo. Kolikokrat so mu že hozano prepevali, potem ga pa križali!

V Mariboru, 20. aprila.*) (Mestni zastop mariborski) je tudi čutil potrebo, kakor že poprej celjski in ljubljanski, proti resolucijam, ktere je dr. Vošnjak državnemu zboru predložil, naj se po srednjih šolah na Slovenskem tudi slovenščini dá pravica, protestirati in v posebnem pismu državni zbor prositi, naj tem resolucijam ne pritrdi, ker bi to bilo za Nemce jako nevarno, za Slovence pa jako škodljivo. Kakor je „Mariborčanka“ posebno omenila, sestavil je to peticijo mariborski državni poslanec dr. Duhatsch, od katerega smo do zdaj v državnem zboru še le tri besede slišali, namreč v prvi seji: „gelobe“ in pozneje včasih „nein“ ali pa „ja“, in sprejeli so jo vsi mestni očetje razun enega edinega. Iz teh dveh vzrokov kot duševni plod dr. Duhatscha in kot izraz mišljenja mariborskih mestnih očetov proti Slovincem je vredno, da si celo peticijo ogledamo in z nekaterimi potrebnimi opombami pojasnimo. Prošnja se tako-le glasi:

„Visoka zbornica poslancev! — Od proračunskega odseka se visoki zbornici poslancev državnega zbora sledeče resolucije za sprejetje priporočajo:

1.) C. kr. vlada se opominja v deželah, po katerih Slovenci prebivajo, na srednjih z državnimi stroški vzdržanih šolah, kolikor učni pripomočki dopuščajo, za Slovence slovenski učni jezik vpeljati. 2.) C. kr. vlada se opominja, da na pripraviščih za učitelje, oziroma za učteljice v Mariboru in Ljubljani slovenščino kot učni jezik vpelje.

Ker je na c. k. državni gimnaziji v Mariboru za učence slovenskega rodú slovenščina obligaten učni predmet, otrokom nemških staršev več kakor obilna priložnost ponujena, se drugega deželne jezika naučiti¹⁾, so učni vspehi pri vseh povoljni, želja za preuredbo obstoječih razmer ljudstvo ni nikdar izjavilo²⁾, nasproti je obiskovanje tukajšnjih srednjih šol zato tako obilno, ker je učencem slovenskega rodú priložnost dana, naučiti se nemškega jezika, s katerim se tudi zunaj meje svoje ožje domovine razumeti in si naprej pomagati morejo³⁾; ker se pri osnovanji paralelnih razredov zastopnost med učenci gotovo ne bi po-

*) Nekoliko zakasnjeno.

Vred.

¹⁾ Ali je to že ravnopravnost, ki je zagotovljena v državnih postavah? Kaj pa bi Nemci rekli, ko bi proti njim po teh načelih ravnali? Na mariborski gimnaziji je v vsakem razredu več Slovencev, kakor Nemcev, če se povsod morajo vsi po večini ravnati, zakaj pa tu ne? Pis.

²⁾ Da je 15 občin brežkega okraja, poleg trgov Mozirje in Ročica, in občine Griže in Ponkva in še veliko drugih prosilo za vpeljevanje slovenščine v srednje šole, to je dr. Duhatschu seveda neznan. Pis.

³⁾ Vzrok obilnemu obiskovanju to gotovo ni. Slovenci, ki bi radi študirali, morajo priti na nemške gimnazije, ker nimajo nobene slovenske.

spreševala,⁴⁾ ker je dalje gotovo (?), da se pripravnikom, ki se na mariborski pripravniški odgojijo, prednost daje pred onimi, ki so svoj poduk dobivali na bolj proti jugu ležečih učiliščih, in je celo neresnično, da pripravniki ne bi dobili priložnosti v slovenskem podučevanju se vaditi, ker je vadni jezik na vadbici pripravnišča mariborskega v 1. razredu čisto, v 2. pa večidel slovenski; gledé naposled na to, da bi se skoro izključljivo (?) nemško prebivalstvo mariborsko prisililo, svoje otroke v drugem deželskem jeziku podučevati dati⁵⁾ ali pa jih z velikimi žrtvami na nemška učilišča pošiljati — izreče mestni zastop mariborski, da vidi v prizadevanji obstoječe razmere gledé učnega jezika na gimnaziji in pripravnišči v Mariboru spremeniti, nevarnost za nemška mesta in trge, ki z nemškimi sosedmi v živem prometu občujejo, pa tudi za slovensko ljudstvo na spodnjem Štajarskem; zato prosi, naj visoka zbornica predloženima resolucijama, ki ste v začetku omenjeni, glede mariborskih učilišč ne pritrdi.⁶⁾

Proti tej peticiji, sestavljeni iz samih fraz, kakor jih graška „Tagespošta“ vsak dan prežvekuje, se je oglasil edini odbornik Maks baron Rast, rekoč, da on ne more za to peticijo glasovati, ker ona nasprotuje djanski izpeljavi §. 19. državnih postav, po katerem je ravnopravnost vsem narodom avstrijskim zagotovljena. Ko bi v peticiji prosili, naj se Nemcem ne dela krivica, Slovincem pa dá pravica, bi tudi on za njo glasoval, ali Slovincem odtegovati ravnopravnost v šoli, to neti narodni razpor, ki bi se moral čim prej tem bolj poravnati, sicer nimamo mira in pokoja, bistvenih pogojev za srečo Avstrije...

Zagovarjali pa so peticijo štirje odborniki: bogati Girstmajer, župan Reiser, ravnatelj Gutscher in dr. Duhatsch. O prvih dveh ne rečem nič; kajti oba sta trda Nemca, župan iz „rajha“, uni pa iz Tirolskega, čeravno sta že dolgo v Mariboru, menda zunaj mesta razmer dosti ne poznata, zato sta tudi oba dokazovala, da mesto ne more privoliti, da bi se srednje šole poslovenile, ker mesto je nemško. Izviren je le ta Girstmajerjev stavek: „Der Zwiespalt zwischen den Deutschen und den Slovenen liesse sich schlichten, sobald die Führer der Slovenen andere Gesinnungen annehmen.“ To se menda pravi, da narodnih razprtij ne bi bilo med Nemci in Slovenci, ko bi se Slovenci povsod Nemcem podvrgli.

O drugih dveh zagovornikih pa bi imel toliko povedati, če bi hotel vse njune krive in drzne trditve ovreči, da bi Vam gotovo več prostora v listu vzel, kakor bi Vam ljubo bilo, zatoraj hočem le nekatere reči omeniti. Sploh sta ta dva odbornika pokazala veliko nevednost o slovenščini, čemur se ni čuditi, pa še veliko večjo predrznost, čemur pa se moramo čuditi. Ravnatelj Gutscher je namreč rekel, da ni res, da bi sama nemščina bila učni jezik na gimnaziji, kajti slovenska slovnica in literatura se za Slovence slovenski predava. Potem pa pravi: „dass in den übrigen Klassen (menda Gegenstände) nicht slovenisch vorgetragen werde, daran seien nicht

Nemščine bodo se gotovo tudi takrat učili, če bo slovenščina učni jezik, pa ne zato, da bi si na tojem naprej pomagali. Če bi to bilo neobhodno potrebno, morali bi vsi Nemci, ki na Slovenskem dobro živijo, slovenski znati. Pis.

⁴⁾ Zakaj ne? Nekatere nemške paralelke se menda pač ne bi zdržati mogle, ker ne bi učencev bilo. Zavoljo treh pač ne bi bilo vredno paralelko zdrževati. Pis.

⁵⁾ Ali bi jim to škodilo? Zakaj pa so prisiljeni vsi Slovenci se nemškega jezika učiti? Pis.

die Regierung, die Gesetzgebung und die Grönder schuld, sondern die slovenische Sprache und Literatur, welche noch nicht so weit entwickelt sind, dass die Sprache als Unterrichtssprache gebraucht werden könnte: es fehlen die Lehrer und noch mehr die Lehrhelfer.“

Kaj bi pač Nemci rekli, ko bi se drznil človek, ki še ne bi nemški prav brati znal, nemški jezik soditi? Kmalu po tej izjavi pravi g. ravnatelj, da vsako leto najboljše rede dobivajo Slovenci in Nemci iz slovenščine, a vzroka ne pove ali ne ve; po našem mnenju bi tudi iz drugih predmetov dijaki boljše razrede dobivali, ko bi se Slovencem razlagali slovenski, Nemcem pa nemški — Čuden je tudi dokaz, da so po ravnateljevem mnenju paralelke škodljive. S tem bi se namreč, pravi, narodni prepir v šole presadil. Dokaz: Poprej so Nemci in Slovenci imeli vsako leto posebni majalis in s tem se je narodni razpor gojil.

Enkrat je ravnatelj učencem rekel: če grejo Nemci in Slovenci vkup, gre tudi on z njimi, sicer pa ne gre nihče. Na to so učenci obeh narodnosti mirno skupaj šli in vsled tega ni več narodnih prepir. To je res izvrstno sredstvo! „Ali tako, kakor čem, ali pa nič!“ V enakem smislu je razgovarjal tudi dr. Du-hatsch predloženo peticijo, samo še z nekoliko večjo zavednostjo, da tudi on spada med „Herren des deutschen Geistes“ ter svetuje Slovencem, naj ne zahtevajo spremembe gledé učnega jezika, ker bi to škodilo. Njegovo logiko in vednost kaže najbolj sledeči stavek: „Jedem Volke soll Gelegenheit geboten werden, sich in seiner Sprache auszubilden, aber wer einem Volke angehört, welches erst vor sechzehn Jahren begonnen hat, seine Schriftsprache zu bilden, muss sich gedulden.“ In potem pravi naravnost, da bi bilo krivično, ko bi Slovenci zahtevali ravnopravnost v šolah. Takih nazorov pa že res navadna človeška pamet ne razumi, ampak le „Herren des deutschen Geistes.“ — Hvala Bogu, da menda ne bodo prišli mariborskega mestnega zastopa vprašat, ali bi se Slovencem smela ravnopravnost podeliti vsled § 19. državnih postav.

Izza Poljan nad Loko 26. apr. (Nova državna cesta.) Prve dni t. m. so merili in pregledovali cesto, koja gre po poljanski dolini čez Kladje proti Cirknemu naprej na Tomin. To kantonsko cesto bodo premenili v državno cesto. Vsi pametni poljanski dolinci, pa tudi hribovci z veseljem ta načrt pozdravljajo, a tudi za državo je jako važna, ker ta nova cesta gre proti Laški meji in ravno tu nam je treba dobre cestne zveze, ker je sploh vse te misli, da vojska z nemirnim Lahom ne more dolgo izostati.

Okrajna cesta iz Loke po poljanski dolini je tako slabo izpeljana, da se vsak čudi, kako je bilo mogoče na tako važni cesti, kjer je vedno dosti vožnje, toliko in tako hudih klanec pustiti. Bila bi se lahko prav lepo ob vodih izpeljala in najmanjšega klanca bi ne bilo treba. Dolinci in hribovci bi les, ktereja je še vedno veliko, dosti dražje prodajali, a zdaj vožnja veliko stane. Od 100 rimeljnov (po 3 palce v kvadratu) stane vožnja od nas do Loke 3 gl. ako bi bila cesta bolje speljana, kakor bi lahko bila, bi jih gotovo en par konj še enkrat toliko peljalo, toraj bi vožnja stala od 100 rimeljnov le 3 gl. ktere bi kmet, če les proda, potegnil. V slabih letinah gre veliko žita v naše kraje iz Loke, to bi se zopet ceneje dobilo, ker bi vožnja ne vzela za vsaki žakelj žita toliko desetice, kakor zdaj. Da bodo c. k. inženirji skrbeli, da se cesta dobro izpelje, ne

dvomimo, ker se posebno c. kr. ceste v zdaj-nem času jako dobro izdelujejo.

Radovedni smo pa pri nas zeló, ali bo šla nova cesta iz Loke proti Cirknemu in naprej čez Pogaro, Sovodenj in Kladje pod Staro in Novo Oselico, ali pa čez Hotavljje, Škoflje in pri Novinah proti Cirknemu. To je bilo že, ko so pred 20 leti delali okrajno cesto čez Pogaro, Sovodenj, Kladje, važno vprašanje. Zbrali so si to, ker je po hotavljjski dolini zeló nevarno zavoljo plazov, katerih je na več krajih prav veliko. Tudi prehod na meji primorski je tam nekaj metrov (čez 19. m.) višji. Čuje se, da se nekteri zeló poganjajo za to, da bi novo državno cesto naredili po uni dolini. Res je, da je tam kamen za nasip ceste bolji, a tudi pri tej stari okrajni cesti čez Kladje je le za dobre pol milje daleč mehko, par streljav od ceste pa se dobi že dobro kamenje. Nekoliko dalja bi sicer ta cesta bila, pa je to važni faktor, da je že zdaj okrajna cesta in da je od Trbiže naprej prav dobro kasirana a slabo izpeljana in še slabše oskrbovana. Žirovci in Oselčani naj bi prosili vlado, da jo tu dobro izpeljejo in klanec, posebno od Gorenje vasi naprej, škartirajo.

Ako bi se pa visoka c. kr. vlada ne ozirala na drugo, kot na to, da dobi najboljšo zvezo do laške meje, bi se cesta najlože naredila čez Pogaro, Sovodenj, kjer je zdaj že okrajna cesta. Iz Sovodenja bi šla čez Znojilo, Otaleže in pri Želinu, eno uro od Cirkna proti Tominu bi se zvezala s staro lepo izpeljano okrajno cesto — novo načrtano državno. Tu bi cesta več ko štiri sto čevljev (126 m.) nižje bila, kot čez Kladje ali pa pri Novinah in pa gotovo najmanj 700 m. krajša, kot čez Kladje. Ako bi visoka c. kr. vlada hotela imeti posebno zvezo cest do laške meje, lahko to državno cesto zveže z Idrijo in Vipavo, ako pri Znojilu naredi cesto proti Idriji. Ta stranska cesta bi se z jako malimi stroški naredila, ker bi šla ob hribu po trdnem kamnu le pičlo miljo daleč, da bi se z idrijsko zvezala. Ona iz Idrije čez Razpotje proti Loki je slaba ker se že tako visočino, kot je na Razpotji, ne ne da lahko bolja narediti. To bi tudi Oselčani in njih sosede prav radi imeli, ker imajo vedno opravke v Idriji. Zdaj hodijo tje dol prav po kozjih potih.

Prav radovedni smo, kako bo z na novo projektirano cesto. Vsakako nam bo nekaj koristila, naj jo že tu ali tam naredi, vsaj upamo da ne bo treba do Loke in nazaj vedno gor in dol iti. Po novi, vsaj popravljeni cesti upamo v Loko hoditi le na vzdol nazaj pa le na vzgor.

Po naših hribovih imamo drevje po vrtilih in gozdih že zeleno, češnje so že v cvetji. Ozmina kaže lepo, jarina jako lepo bode iz zemlje, sadje bo vse cvetelo, Bog nas varuj kakega mraza! Dobre letine si na vso moč želimo, sicer bodo kmetje hudo začeli pešat, ker že več let ni bilo bogatih pridelkov.

Domače novice.

V Ljubljani, 1. maja.

(Resolucija za slovenski učni jezik) po naših srednjih šolah, ki je bila na Dunaji sprejeta, je naše nemškutarje tako razbelila, da se vedejo kakor besni. Po cele kupe jih vidiš skup in ne slišiš nič ko strupene besede, divje psovanje Slovencev, „ki naj bodo veseli, da nekoliko nemški znajo, ker drugače bi ne znali nič“ itd. V tem se odlikujejo posebno železniški uradniki, „nemški Pemci in drugi ljudje,

ki so prišli k nam s trebuhom za kruhom, pa tudi drugi uradniki in domači renegati, le pravim Nemcem se večidel ta resolucija ne zdi nenaravna. „Kam bom pa zdaj jaz pošiljal svoje otroke“ — je prašal nek renegat — „ker kmetiškega jezika jih ne bom dal učiti?“ — „V Kočevje“ — mu odgovori narodnjak. — Sploh se naši nemškutarji kažejo tu v vsi svoji gnjusni nagoti in surovi strasti.

(Ogenj) sta naznanila v sredo večer dva strela z grada. Gorela je opekarnica pod Rožnikom, pa je bilo vsega kmalu konec, požarna straža se je obrnila že na tržaški cesti nazaj.

Poslanica.

Pojasnilo in prošnja „Slov. Narodu“! Današnji „Narod“ piše: G. dr. Anton Jarc, zdaj penzionist..., jezi se v dveh člankih v „Slovenici“ in nam očita „hudobijo“ in „nepoštenje“, ker so mu natisnili dr. Tavčarjev govor, govoren pri občnem zboru „Matičnem...“ (sledi ostro grajanje mil. prošta, g. dr. Jarca, zavoljo delavnosti v davno minulem času).

Mene, pisatelja dotičnih opazek v „Slovenicu“, silno boli, ker sem s svojimi začetnimi črkami zakrivil, da „Narod“ tako nepotrebno sramoti pred svetom g. dr. Jarca, ki sedaj ne utrujeno in nesebično deluje za našo katoliško in narodno stvar. Upam, da mi bo gospod prošt neradovoljno krivdo odpustil. „Slov. Narodu“ t. j. njegovim urednikom, pa to le odgovorim:

Kakor ste presukali poročilo o Matičnem zborovanju, enako ste zopet presukali moja očitavanja. Zakaj sem Vam očitaval nepoštenost (hudobije Vam naravnost očitam nisem)? Ali res za-to, ker ste natisnili g. dr. Tavčarjev govor, kakor trdite danes? Berite vendar prve vrstice mojega spisa! Jaz sem bil nazoč pri zborovanju, sam sem toraj opazoval, kako se je vršilo. Zato me je osupnilo Vaše „poročilo enostransko, ker se povdarjajo le oni govori, ki Matično delovanje popolnoma obsojajo, zagovori se pa zamolče ali presučejo in skrajšajo.“ To sem imenoval nepošteno. Potem sem dokazal, kako napačno poroča „Narod“ o gospodarstvu Matičnem ter krivično zbada odbornike, in sem djal, da ste to storili iz nevednosti, ali iz hudobije, da ste pa moralno zavezani, napačno poročilo popraviti.

Še dolžnosti niste spolnili, marveč zopet moj spis smešno presukali — je mar to pošteno? Nočete, ker ne morete kaj stvarnega odgovoriti; v obrambo le hočete moralno ubiti — ako bi se dalo — moža sedaj zaslužnega z orožjem vzetim iz davno minule dobe: je li to pošteno? Zdrav razum in nespačena vest zahteva, da se spoznava krivica in napaka poravna, da se išče ter sporoča edino le resnica; — sramotno in nepošteno pa je, spoznano krivico nadaljevati in z vijačno zagovarjati. Zato konečno prosim v imenu poštenosti in častnikarske vestnosti, da naj vredništvo „Narodovo“ popravi svoje napačno poročilo o mojem spisu. Ponovim pa še enkrat, kar sem pisal v „Slovenicu“: „Nič se mi bolj ne gojusi, kakor grdo, strastno, krivično strankarstvo, kteremu je dober vsak pripomoček, da se le nasprotnik ubije. To ni pošteno!“

V Ljubljani 30. aprila 1880.

Dr. Anton Jeglič,
semeniški podvodja.